

gaderinge van de Generale Staten, volkomenlyk te autoriseren, te mogen adviseren en sluiten, so nopende de declaratie te doen jegen den Conink, als ook nopende de aenneming van den Hertog van Alençon, en voldoening van de geloften hem gedaen, so sy tot meesten voordele, versekertheid en welvaren van den lande sullen bevinden te behoren. Op dat by gebreke van de voorzfz autorisatie, de Landen niet en vallen in al sulke inconuenienten en dangierten, dat sy daer uit namaels niet meer en souden kunnen getrocken en geholpen worden, daer toe hy sal allegeren alle andere redenen die eenigfins tot dien eindé mogen dienen, en metten eersten mette verfochte autorisatie, wederom komen.

In dese tijd hadde de Graue van Kemmenburg dooz last van die van de nader geuniteerde Provincien seker exploit booz handen / dan also de 13 vaendelen daer toe gedefiniert om te gebruiken / muistneerden om hare betalinge en den Obersten Lieutenant Barthelme Cruyens gebangen hadden genomen / so heeft men verwoers gesonden / dat die te contenteren / en werd de enterpryse so lange uitgesteld / en men vermoede dat de muistnatie dooz praetijke van de hand was gepraetiseert / en ermen deselve soldaten kost te liden stellen / verliet den tijd en occasie om de enterpryse te werch te stellen. De Prince van Parma was omtrent dese tijd geheel krank / en de spraeck liep al dat hy overleden was / dan hy genas wederom / en men meent dat sijn siekte oorzaak was / dat hy na het innemen van Maestricht sijn victorie niet en verbolgde / doch andere raenen / dat het gebrek van gelde dat in sijn leger was / so wel als by de Staten / daer toe de meeste oorzaak gaf om niet te komen sijn booznemen uirtrechten. Des Prince van Parma volk lag ober Maes en omtrent Kemunde en daer boben tot op de naeste Dopen en so booz in 't land van Gulich / en omtrent Wachtendonk en Geire / en quamen dagelijks schermsuysen met het Staten volk leggende binnen Denlo / Gelder en Wachtendonk en men wist niet waerse in den sin hadden / doch men meende datse haer wilben beschantsen omtrent Denlo / om Gelder / Denlo en Wachtendonk van den anderen te scheiden / en sulx op Rimmegen so 't scheen te willen komen. Graue Jan van Nassau Stadhouder van Gelderland was seer sorgvuldig om sijn Quartier wel te bewaren / en hadde binnen Denlo geleid tien vendelen soldaten en twee Banen ruiteren. Binnen Gelder lagen vijf vaendelen en een Baem ruiteren / binnen Wachtendonk lagen twee vaendelen. Doch Graef Jan schreut uit elk van de andere Compagnie 16 man tot hare assistentie. Den 17 Augusti 's morgens vroeg zijn uit Denlo getogen de Compagnie van Hopman Bisschop van Goutenberg met etlike andere soldaten uit de andere vendels en een deel ruiteren / en hebben tot Dershausen by Keurmonde vier vendelen Switsers van Parma volk overgehalten en opgeslagen en meest om hals gebracht.

Weinig te voren hoorde men dat de Prince van Parma / met de Provincien van Artois en Henegouwen / met de stad van Utrecht / Rijffel / Donay en Orchies na lange trefmeringe eintelijc was geaccordeert / en de Prince van Parma beloofte hadde / 't selve accordeert by den Conink van Spangten self te doen aggreeren en bevestigen. De Prince van Orangien 't selve accordeert bekomen hebbende / heeft het self de aen de Provincien die in de Unie gebleden waren overgeefonden / met dese nabolgende misfide.

MYne Heeren, also wy dese voorleden dagen ontfangen hebben de Cope van 't vordrach tusschen den Prince van Parma en de gedefuniceerde Landen verwilliget, waer door klaerlyc is blijkende, dat so wel de voorseyde Prince als de voorseyde Landen voren genomen hebben, dese tegenwoordige Oorloge besonderlyc op ons en onsen name te doen vallen, als of alle de questie alleenlyc waer van 't gene dat onsen persoon en den name des Generaels aengaet. So ist

dat wy u lieden de voorseyde cople hebben willen toefenden: en ons tegenwoordige schrijven sal tot tweederhanden effecte dienen. Eerstelijc, om u lieden de memorie te verferschen, hoe dat alle dingén gepasfeert zijn, so wel van den tijd af dat wy uit Holland in dese Landen zijn gekomen, als ook na dien tijd dat mijne Heere de Generale Staten ons tot Lieutenant Generael verkoren hebben, waer uit een iegelijc sal kunnen oordeelen, met wat rechten de voorseyde Landen hen hebben afgesondert, en met wat grond en oorfaek sy lieden de voorseyde oorlog tegen ons bestaen en voornemen: daer na om u lieden kennelijc te maken wat onse meininge is van de voorseyde verklaringe, in also verre als 't onsen Persoon aengaet, en de inconuenienten dior daer uit mogen spruiten, mitfgaders ook met wat deksel en schijn sy lieden hen soeken te bekleden om onse algemeine verderffenis te haesten en te vervorderen.

U lieden staet noch wel te voren mijne Heeren, hoe dat wijlen Don Jean, van dat hy eerstelijc den voet in dese Landen gestelt hadde, veinsende sijnen quaden wille, dien hy in 't gemein tegen de selve Landen hadde gevaet, daer toe ook vele onder 't schijnfel van sijn schone beloften verleid en bedrogen hebbende, practiqueerde aen alle kanten om hem te verskeren, in meininge van Holland en Zeeland voor al te boderven, en op der selver Landen verderffenis en algemeine dienstbaerheid des gehelen Lands te bouwen: maer wesende sijne aenlagen al van den eersten verachttert, door dien dat wy ons niet lichtelijc ergens toe lieten brengen of wijs maken en namaels ook gebroken, gemerkt dat veel lieden van eeren so wel te Brussel als elders zijn listen en schalkheid genoeg ontdekten, en ten lesten zijn eigen brieven in onse handen gekomen zijnde, hy dochte sijnen aenschlach in 't werk te bringen, door 't innemen van 't Casteel van Namen, zynde al van te voren (also hy hem liet dunken) verskeret van de Stad en Casteel van Antwerpen, van de Steden van 's Hertogen Bosch, Breda, Dornicke, Rijffel, Amsterdam, Utrecht, Deventer, Campen, en veel andere, door welker Steden toe doen, hy meinde met hulpe van sijn heirkraft, die hy al gereet hadde, het Land in subiectie te houden, en openbaer Oorloge tegen Holland en Zeland te voeren. Maer God die de saken al veel anders schickt danse de menschen voornemen, heeft op eenen oogeblik alle sijne aenlagen omgestoten, doende hem verlieden dese Stede en het Casteel van Antwerpen, die het eenigse fundament waren, daer sijn geheel timmerage op gronddeert was. En hadde men van doen aen onsen raed gevolgt, daer en is geen twijfel aen, of dese bloedige Oorloge soude haest een einde genomen hebben, want sijnde doen ter tyd in Noord-Holland, wy souden terstont in groter neerstigheid, en gaven mijne Heeren de Staten te verstaen, in also verre als hen lieden beliefte alle haer macht behendiglyc te doen vergaderen, en niet meer dan 3000 Duijse Peerden aen te nemen, dat het licht om doen waer, wijlen Don Jean de Stad en 't Casteel van Namen te doen verlaten, mitfgaders het hele land van Luxemburg, en also hem te benemen alle middelen om in dese Landen binnente mogen raken: maer wy mochten doen niet geloofte worden, of door dien dat wy met lieden te handelen hadden die ons te veel tegenpanning vielen, en insonderheid de gene die hier namaels de voornaemste oproeyers sijngeweest, om de Landen van Henegouwe en van Artois, te doen desunieren en haer van de Generaliteit af te scheiden, of (gelijkmen voor gaf) by faute van middelen. Korts daer na, worden wy van mijne Heeren de Staten gebeden in Brabant te komen, dewelk wy ook deden, verhopende eenigen goeden dienst aldaer te mogen doen, waer in Gode lof, wy ons niet heel en al hebben bedrogen gevonden: want wy so wel met rade als met ander middelen holpen de steden van Breda, 's Hertogen Bosch, Tholen en Bergen op Zoom, weder toe brengen, de welke alle plaetsen sijn daer veel aen gelegen isen die de vyand hoe grote Oorloge dat hy ook voeren mochte, swaerlijc

Grave
sichte
van de
Prince
van
Parma.

(E. 154.)

Der
soorten
soldaten
leggende
binnen
Denlo
laen
wer
binnen
den
land
sijn
baem
Parma
mits
tot
Ders-
hausen
by
Keur-
monde.

Der
lijc
baem
den
Prince
van
Orangien
om
de
Provincien
en
den
in
de
Ge-
reke
de
ge-
heden
sijde
den
Augusti
1579.

lijk binnen ses jaren sal wederom tot hemwaers trecken, gelijkterwijs ik al van te voren de stad van Utrecht versekert hadde, waer uit daer na is gevolgt het innemen en afbreken van 't Casteel der voorseider stad van Utrecht.

Mijne Heeren van Brussel sullen ons ook getuigenisse geven, hoedanigen bystant wy haerlieden gedaen hebben, met onsen rade en ouverture henlieden geschied door de Gedeputeerde, so wel van onsent wege, als van wege van die van Holland en Zeland, doen men met aller naerstigheid versochte de afbrekinge van 't Casteel van Antwerpen, 't welk wy niet verhoppen dat het de vyanden emmermeer sullen weder opbouwen. En belangende die van Gent; de Heeren van Hembyze, Borluir en Crouelde, die tot desen einde na Brussel quamen, sullen bekennen, dat naest God, wy sijn oorfaek geweest, niet tegenstaende de menigvuldigheid van de tegenseggers, dat henlieden sijn hare privilegien weder toegesent geworden, de welke ik niet gelove datle hen oit meer sullen beuomen werden. Gylieden weet, mijne Heeren, hoe dat in Januario naestvolgende, 1578. Nadat mijn Heere den Eertshertog Mathias is verkooren worden tot Gouverneur over dese Nederlanden, het den selven ook belieft heeft ons te verkiezen tot sijnen Licutenant Generael in allen den Landen van herwaers-over. So en is ulieden ook niet onbekent met hoedanigen conditien sijne Hoogheid is aengenomen worden, en dat wy de selfde ook mede gesworen hebben, over de welke wy lieden noit hebben gedocht veroorloft te wesen ons te mogen versterken, het welke wy lieden ook noch ter tijd achten van ons niet behoren gedaen te werden, so lange als de obligatien en verbintenisse van onsen eed in hare kracht en ygeur sal blijven, en so lange als de Landen en Steden die vereenigt blijven ons van den selven niet vry en ontlagen sullen houden. Van stonden aen na den Eed van ons gedaen, is de brakinge van onsen leger tot Gemblours by gekomen, al waer wy niet disputeren en willen door wiens faute 't selve geschied is, omste vreden houdende daer mede, dat een yegelijk weet, en so wy verhoppen, bekent dat wy daer van heel al vry sijn, niet hebbendeten hoogsten langer dan negen dagen in de bedieninge van onse officie geweest, doen wy dese nederlage verkrègen; niet onderlaten hebbende al langentijd van te voren, selfs doen wy noch tot Gent waren, te adverteren wat ordre datmen behoorde gehouden te hebben, om sodanig een schade en verlies te beletten, de welk wy voor sagen dat het ons sonder twijffel moest also toekomen: maer wy en mochten geen gehoor krijgen, niet meer dan doen wy de middelen openbaerden, hoe datmen wijlen Don Johan uit den Lande mochte verjagen, eer dat hy sijn macht by een hadde. Daer is ook niemand die niet wel indachtig sy, wat een grote verbaeftheid over 't geheel Land in 't gemein kort na de voorseide nederlage is gekomen, in dier voegen dat de steden van Loven, Diest, Thienen en andere hen veel eer den vyand overgaven, dan men middelen hadde om daer in te voor sien na behoren: nochtans God gaf ons de genade, na dat wy de goede stad van Brussel versekert hadden, die aldermeest van den vyand gedreigt was, sijnde wederom binnen dese stad van Antwerpen gekeert, dat wy behendiglijk versagen de steden van Mechelen en Lier door 't middel van de goede borgers van Antwerpen, tot der tijd toe datmen eenig krijgsvolk soude hebben om daer binnen te senden. En also wy die tijd geen ander macht by der hand en hadden, dan de Vendelen die in Holland en te Gent waren, sijn wy genoodsaekt geweest, de selve te doen in aller neerstigheid over komen, en in de plaetsen te leggen, de welke anders van den victorieusen vyand hadden haest mogen overweldiget werden: En hoe wel dat na den selven tijd tot wel diep in den somer, de vyand sonder tegenstrijden heeft dat Veld ingehouden, men kan nochtans niet seggen, dat wy eenige sonderlinge verlies, gedurende allen dien tijd gedaen hebben, by faute die ons in eenige manieren hadden mogen geweten worden. Want nopende dat de steden van Philippe ville en Limborg die met Gouverneurs voor sien waren

van andet hand dan van de onse gesteld, den vyand sijn overgelevert worden; soyemand verdient heeft daerom geblameert te werden, het sijn de gene die sodanigen lieden commissie hebben gegeven, de welke wy van onses eeds wege henlieden niet en konden benemen, en al waer 't schoon dat wy daer aen niet hadden verbonden geweest, so en hadden wy nochtans geen bequamen middel, om de selve uit de voorseide plaetsen te trecken. En middelertijd dat de vyand in Brabant is opgehouden en door onse garnisoenen bestreden worden, wy hebben binnen dien den Welgeborenen Grave van Rennenberg, Gouverneur van Vriesland en Overyssel de middelen gegeven, sijnde gunstelijk beholpen met het aengenomen krijgsvolk, (van 't welke wy hier na noch sullen vermanen) dat alrede op de beneh was, om de stad van Campen, en daer na ook Deventer onder de gehoorfaemheid van de Staten wederom te brengen, aen de welke steden van wege harer sterkte, rijkdom en situatie, desen Landen wel so veel gelegen was, als aen eenige andere steden in desen Nederlanden. De Heeren en andere die doe ter tijd waren in den Raed van State en Generale Staten, weten wel dat onse opinie was, dat het lange duren det Oorloge niet anders en konde mede brengen dan een gewisse verderffnisse der Landen, en gelijkterwijs dat het einde en den uitgank van den krijg onseker is, dat een lange Oorloge soude diverse accidenten mede brengen, somtijds goede en somtijds ook quade, derhalven waren wy van dien advijse, datmen behoorde een goede offensive Oorloge te voeren, en op te brengen sodanige grote macht, die genoegsaem ware om den vyand heel en al uit den Lande te verjagen, maer datse so groot niet en behoorde te wesen, datse ons vermogen soude te boven gaen, het welke gecalculeert was en verwilliget tot de somma van 600000 gulden ter maend, sonder hier onder te begrijpen de partije van 400000 gulden die de Coninginne van Engeland den Staten leende.

Dies achtervolgende is ook geacordeert worden aen den Hertog Hans Casimir Palgrave te verloeken, om 3000 Duitse peerden en 3000 mannen te voet aen te nemen, ten tot dien einde is hem geld gesonden worden, het welke sijne Commissarissen in de half vsten merkt tot Frankfort ontfangen hebben, en in korten tijd daer na is ook 't geld in Duifland geleid worden om ander 3000 peerden aen te nemen, onder den welgeborenen Grave van Swertsenburg, 1500 onder den Markgrave van Havrech, 1000 onder Volmerikhausen en 1000 onder den Baroen van Schink, en een regiment Landsknechten onder den Coronel Lazarus Muller, met welke macht, hadden sy mogen betaelt werden, also de Landen beloofd hadden en hadden hen de krijgslieden ter selver tijd binnen den lande laten vinden, daer en was geen swarigheid of de vyand hadde met Godes hulpe genoodsaekt geweest het Land te verlaten, of anders hem te laten verlaen, also 't blijkt selfs by de bekentenisse van Don Johan die hy dede in sijn brieven aen den Conink geschreven van den 15 September lefledenkorts voor sijn overlijden, de welke brieven sijn gedrukt worden, hoe wel nochtans datmen door de fauten namaels daer by gekomen (van den welken wy hier na sullen spreken) den vyand tijd en stonde gegeven heeft om te bedenken hoe dat hy hem soude wachten en bewaren, en so menige schonc occasie laten voor by passeren om hem te verlaen.

Maer 't gene dat begonnen heeft onse saken om te stoten, is geweest dat de Landen de eerste maend niet by gebracht hebben de somme van 600000 guldens die se beloofd hadden op veel na, en daer na noch veel min. De ander oorfaek was, dat de voorseide Hertog Hans Casimirus volgende 't verfoek van den Ambassadeur van Engeland, heeft last gehad van 2000 peerden, en 3000 voetknechten meer, ja dat hy daer- boven selfs noch meerder getal heeft aengenomen, met hem brengende 7000 peerden, en 7 of 8000 mannen te voete, de welke niet so haest hebben konnen aengenomen werden, sijnde so groot van getale, en quamen derhalven veel later aen dan die andere, en

(P. 137.)

hoe-

hoe wel dat de voorseide Heere door sodanige middel, gedochte de Landen eenen groten dienst te doen, nochtans de lankheid in 't aenkomen van sijnen volke, heeft ons de helft van den Somer onnuttelijk overgebracht, mits dien dat al 't geld van Engeland is daer toe geemployeert worden, en is nochtans niet genoegsaem geweest om voor die eerste maend te betalen, so dat de voorseide Duitsen gekomen sijnde tot aen de frontieren des Lands, en wouden over de Mase niet, en bleven lange liggende en 't Land verdervende tot datse Hertog Casimirus so verre brochte datse passeerden. En belangende het Franse krijgsvolk van Argentlieu aengenomen, by bevel van den voorz Hertog, sijnde tot aen de poorten van Antwerpen gekomen, so en is het nochtans niet mogelijk geweest de selve daer toe te brengen, datse recht voort na den leger souden trecken, by brengende voor hare onschuldige datse bevel hadden van den voorz Hertog, om tot hem te trecken over de Mase, de welk een oorzaak is geweest (hoe wel darmense wel hadde van doen gehad in den slag tot Riemenant) darmense is bedwongen worden dies niet tegenstaende, te schepe te doen by Antwerpen en te water te senden na den voorz Hertog. Sijnde dan eindelijk de voorz Duitsen tot Riemenant aengekomen, so en hebben sy niet willen vertrecken sonder geld. So nu dan den meerderen deel vande landen hadden so qualijk hier te voren haer devoir gedaen, hoe vorder men gink, hoe sy 't noch min deden, want omtrent de selve tijd heeft begonnen het geschil tusschen die van Gent en de Walen, het welke in den beginne wel hadde kunnen gestilt werden, hadden d'ene en de andere willen aennemen alfulke conditien als wy hen deden voorhouden. Maer het en is niet mogelijk geweest het gemoed en couragie van de eene en van d'andere te stillen, tot dat de saken eindelijk tot dien staet sijn gekomen, darmense tegenwoordelijk in siet. Dit was de oorzaak dat van Vlaenderen, Rijssel, Douay en Orchies geen geld quam. En al langen tijd van te voren hadden die van Artois en Henegouwe 't geld by henlieden gehouden, en in der waerheid sy sijn de eerste geweest, die haren eed en gelove niet gehouden hebben, en die de eerste en oprechte oorzaak sijn geweest van de algemine qualijkvaert deser landen. So veel isser af, dat de voorseide Duitsen aengekomen sijnde, het en was niet mogelijk hen eenig geld te geven, dan binnen drie weken daer na, de welke dede voortgaen tot voor Nivelles.

Van daer weigerden sy wederom voorts te trecken, ja zelfs eenen deel van henlieden trocken na Vlaenderen, sonder ons weten of van den Raed van State en Generale Staten, en worde door sommige Capiteinen een groot getal voetvolk verleid, die ook den selven weg trocken. En also onsen hoop volx met dien van den Hertog van Anjou by een gevoegt en vergadert sijnde, onsen leger noch machtig genoeg hadde geweest, om den vyand te bestrijden en te verlaen, so trocken ook een deel van 's Hertogen van Anjous volk na Vlaenderen, en d'andere keerden wederom na Vrankrijk, al de welke also gebeurt sijnde, wijlen de Grave van Bossu siende dat hy by faute van voetvolk, den vyand niet en konde, daer hy in sijn schansen lag, bedwingen, mits dien ook dat de Winter op handen was, is genoodsaekt worden den leger wederom te rugge te voeren.

Uit desen, mijne Heeren, is goed te sien, hoe dat alle saken gepasseert sijn, de welke wel anders souden geaen hebben, hadden de voorseide Landen niet in gebreke geweest van hare contributie over te brengen, also 't was besloten: maer daer is geen Prince noch Gouverneur ter wereld so wijs of voorzichtich, die grote dingen in 't werk stellen en voleinden kan, als hen de middelen gebreken. Wy verswijgen veel particuliere verhindernissen, die over dwers sijn gedaen worden, veel liever hebbende het quaed te swijgen, en soeken 't selve te remedieren, dan de wonden te ververschen, de welke wy gesocht hebben en noch dagelijx soeken te genesen. Dat en konnen wy nochtans stilswijgende niet voor by gaen, dat de gedesunierde Landen sonder toeficht te nemen op de weldaet die wy achten datse door onsen middel ontfangen hebben, verswijgende 't goed,

II. Deel.

hebben alleen te handen genomen 't gene dat sy hebben geacht quaed te wesen: gelijkewijs dat selve een al te gemene maniere van doen is; ja zelfs onder ons lieden, en hebben daer uit een verwe gevat om haren quaden wille te ontdekken. Boven dien so hebben die van der Religie, vrye exercitie begeert, de welk grote divisien en twedracht heeft bygebracht, sijnde een deel so partyse vyanden der voorseide Religie, datse noch wouden de Poorte open houden staende voor de bloedige vervolgingen van de inquisitie, zelfs vervalschende de Edicten (so onmachtich en ongereguleert waren de passien van sommige,) en een deel ook van over d'andere sijde al waft dat sy begeerden 't gene dat in de reden gefondeert was, nochtans en hebben sy geen mate gehouden in de maniere van procederen die sy hielden. Op sodanig verfoek, so wel uit oorsaken dat die van der Religie so groot van gerale waren, als in aenschouwen van d'exempel der nagebuirde Landen, uit dien ook dat alle verstandige lieden het daer voor gehouden hebben, datter niet mogelijk en soude wesen het land in vrede te onderhouden, sonder daer in vrye exercitie van de Religie toe te laten, so is sy eindelijk verwilliget worden: maer dat en heeft noch al niet kunnen beletten, om de passien wille van sommige, dat den twedracht en divisien niet souden van dage tot dage hen vermeerderd hebben, tot der tijd dat eintelijk sommige Gouverneurs van de Landen, zelfs de voornaemste Officiers van sijnder Hoogheid, en onder andere sommige van de gene die hem hadden in dese Landen doen komen, vergetende haren eed, hebben hem laten varen, en verkoren den Prince van Parma, eenen vyand des Lands voor haren Gouverneur, makende met hem een besonder Verdrag, van 't welke ik ulieden de copie hier by gevoegt sende.

Hierom so ist, mijne Heeren, hoe wel dat wy niet en willen ontkennen, dat wy niet uit ganscher herten en souden begeert hebben de vordering van der Religie, van de welke wy, Gode lof, openbare professie doen, en verhopent 't selve te doen tot den einde onses levens. Dat wy nochtans den eed gedaen hebbende doe wy van ulieden tot Lieutenant Generael zyn gekoren worden, van de onderdanen des Lands gelykelyk in onse bewaringe te nemen, bevinden dat wy onse belofte wel voldaan hebben, noit toegelaten hebbende, dat yemand eenig leed of ongelijk soude geschieden, in der voegen dat wy protesteren voor God en voor de wereld, so daer eenig quaed is gebeurt, dat wy in geenderlei maniere daer toe hebben verwilliget, ons selven altyd vast voor oogen houdende, dat God gerechtich is, en dat hy genen valsen eed ongestraft laet. Maer nu, nadien niet alleen eenen groten deel van de gene die de Generaliteit met eede verbonden waren, hebben de selve gaen verlaten, en dat meer is, hebben ook voorgenomen de selve met wapenen te overvallen, so ist, dat wy u lieden hebben willen toefenden de copien van haerlieder Verdrag, om haer voornemen u lieden te verstaen te geven daer toe u L. en de ganse wereld met eenen te verklaren, dat wy ons ontlaf en ontslagen houden van den eed dien wy gedaen hebben henlieden aengaende, ja dat wy voorgenomen hebben ons van haren aenslagen te wachten en bewaren, so lange als ons God sal de genade verlenen. Maer om dat zy gesint sijn (also gy 't voorseide Verdrag lesende wel sien sult) aen ons insonderheid hen te addresseren, even als of wy hadden de Steden ingenomen, die zy seggen den Conink en sijnen Onderfaten toe te behoren (hoewel dat eenen yegelyken genoegsaem kennelyk is, hoe veel Steden en Heerlykheden, dat ons den Conink tegen alle recht en reden is onthoudende, en dat wy om onse schade te wederhalen hem ook wel mochten sommige steden achterwaers houden) wy zyn nochtans dies wel verskerkt, dat gy ons sult goede getuigenisse geven, dat wy tot op desen tyd, geen vergeldinge of recompense en hebben ontfangen, en ook gene begeert hebben, insgelyx ook, dat wy niet een Stad slechts onder onse macht en subjectie houden, so ook zelfs de gene die ons toebehoren garnisoen in hebben, dat myne Heeren de Staten en niet ons mer eede verbonden is. Maer also onse vyanden desen schyn voorwenden, om dies te lichtelyker de herten van sommige Steden

den en Gemeinten van ons te vervreemden, en de selve te doen een ander partye te aenveerden, dan diete tot nu toe gevolgt hebben: so ist dat wy dese tegenwoordige ulieden hebben willen schrijven en daer by vriendelijk verfoeken, ulieden te willen resolveren, van 't gene dat gy lieden voortaan sult te doen hebben, ten einde datmen onder 't deksel van eenige valse beschuldigen by onsen vyanden versiert, ons niet d'ene tegen d'andere in twedracht en divisie stelle.

En bidden ulieden, mijne Heeren, al voren, te willen met ons overleggen en oordelen, of ook waerachtig is dat sy voorgeven, datse tegen onsen persoon alleen gesint sijn Oorloge te voeren, en of sy niet even so quaden wille dragen den goeden steden van Brussel, Antwerpen, heel Vlaenderen en velen anderen meer als sy ons doen, voorts wat sy van Holland en Zeland denken, en wat eenen haet datse hebben op Vlissingen, Leiden en Alkmaer gevaert, daerse so groten roof gelaten hebben? Of sy ook tot die van Utrecht wel genegen sijn? En of 't nu so ware, dat sy 't meer op ons dan op eenige ander particulier persoon hadden, wy bidden ulieden wel en neerstelijk te overwegen, of sy lieden ander oorsaken daer toe hebben, dan alleen om 't gene daer van datse ons selven moeten prijzen, dat wy ons altijd getrouwelijk by de Landen hebben gedragen? So wanneer sy dan, achtervolgende hare gewonelijke list en schalkheid den lieden de oogen willen verblinden, verhopende den selven wijs te maken, dat wy alleen hare vyand sijn, so geven sy genoeg te verstaen, den genen die hen niet willen laten bedriegen, datter een seer schadelijk voornemen onder schuilt, niet-te-min en achten wy de selve niet so swaer om kennen, nadien het blijkt, wat verwe datse daer ook over strijken, datse ons willen alle vryheid so der zielen als des lichaems benemen, waer aen gy lieden stoffe genoeg hebt, om een goede en vaste resolutie te nemen, also wy 't selve ernstlijk aen ulieden sijn verfoekende, en daer by waerschouwende dat sulx grotelijx van node is. So gy dan ulieden werd resolveren tot den krijg, om ulieden eendrachtelijk ter werete stellen, sijnde van hemlieden metter daed besprongen: so sullen wy ulieden getrouwelijk dienen, also wy eertijds gedaen hebben, sonder ons ergens in te sparen. En so gy lieden, om den vyanden alle oorsaken te benemen van ons te beschuldigen, raedsaem bevindt een hooft en conducteur van ulieder saken of meer te verkiefen die gy lieden daer toe bequaem sult achten: so beloven wy ulieden den selven uit goeder herten te dienen en gehoorfaem te sijn in al 't gene dat ons sal bevolen worden, en in ons vermogen sal wesen: want hier mede beneemtmen den vyand de middelen, onder 't schijn van ons alleen in 't spel te bringen, den voet te krijgen om twedracht onder ons te maken. Stellende niet-te-min in uwen goeden raed en wille van sodanig bevel te aenveerden, als ulieden believen sal onste ordonneren. Dit alleen verfoekende, dat gy lieden wilt beter adviseren om onse generale saken weder opte richten, dan hier te voren geschied is, insonderheid datmen meerder naerstigheid doe, om geld opte bringen also door faute van dien het arm volk oneindelijk met krijgsvolk travailliert werd, en de saken en konnen nemmermeer ter rechter tijd beschikt noch bestelt werden. Want hoewel dat aen de Hoofden of Regierders geen faute is, nochtans 't gemeine volk, de welk den grond der saken so niet insien kan, en pleegt het niemand dan sijne conducteurs te wijten, achtende dat de selve qualijk regieren, 't gene dat menigmael in haer vermogen niet is, overdenkende (sels de gene die de beste sijn) dat henlieden onder ons insteken quade Geesten, snode redenen uitstroyende die al te licht geloof werden, waer door den vyand wel so aengenamen dienst geschied, alsof men openbaerlijk 't Land verriede, gemerkt dat de vyand met geenderley tijdinge meer verblijd kan werden, dat als hy verneemt dat onder ons eenigen twist is. Wy en willen ulieden hier geen forme voorschrijven, hebbende menigmael ons advijs schriftelijk overgegeven aen de Gemeinte deser stede van Antwerpen, en noch onlanx 't selve gefonden aen mijne Heeren de Gedeputeerde van de Unie van Ut-

recht. Maer willen wy ulieden wel seggen voor seker en waerachtig, dat geen ding onse saken so verderft, als onse lanksaemheid, 't welk noodzakelijk moet gebetert werden, ten sy dat wy sien willen ons eigen Vaderland jammerlijk voor onsen oogen verloren gaen, en dat (noch meer te beklagen is) door onse eigen faute. Hier toe willen wy van onsent wegen geerne mede delen allen raed, ervarentheid, en middelen, die ons God verleent heeft: maer die soude hem selven grotelijx bedriegen, die daer soude meinen, dat wy alleen machtig sijn so geweldigen vyand te wederstaen, sonder met noodzakelijke middelen by gestaen te wesen. Geschreven t'Antwerpen, den 1 Augusti 1579.

De artikelen des briedes en verfontinge der Staten van Artops en Henegouwen / Rijffel / Douay / Orchies / &c. sijn geactozdeert den 17 Mep / binnen de stad van Utrecht / en is daer na op den naem des Coninx Placcaets gewijse gestelt / en by Commissarissen van d'een en d'ander zijde gerebideert / de donkere plaetsen wat duidlijck verklaert na des Coninx meninghe / en is te Bergen in Henegouwen gepubliceert den 12 Septembz. Wy sullen hier de poincten stellen so die den 17 Mep sijn geactozdeert en so de Prince van Orangien heeft overgesonden nensens den voorsz de selve sendbrieff aen de voorsz Provincien / hoewel die hier en daer wat sijn verandert / en eenige deel van uitgelaten / gelijk als in 't negenste artijckel / daer van is geheel uitgelaten 't gene hier van den Grave van Buren geseid werd / en also voorsz hier en daer wat / so men sien kan in de acten van de briedehandel tot Colen / daer de selve sijn genseereert pag. 272. tot 282. gedruckt door bevel der Staten van Holland by Charles Silbius Anno 1581.

1. **E**rstelijck, dat de onderhandelinghe van de Pacificatie van Gent, de Unie, 't Edict perpetuel, en Ratificatie van sijner Majesteit sullen blijven in haer volle kracht en vigueur, en sullen met der daed in hare poincten geffectueert worden.

2. En om dies te gevoegelijcker tusschen de onderdanen van sijner Majesteit weder opte richten een goed betrouwen in een goede Unie en verdrag, ten dienste Godes, tot onderhoudinge der Catholijke Apostolijse Roomse Religie, tot gehoer aenheid zijner Majesteit, mitsgaders tot ruste en welvaren des Lands, sal over beiden zijden bewilliger werden een eeuwig vergeten van alle 't gene dat daer soude sijn geseid of gedaen worden in wat manieren dat het sy, na de eerste alteration en van wegen der selven, sonder dat derhalven eenig verwijt of onderzoek by de Jugen, Fiscael of andere sal mogen geschieden, als van dingen die niet gebeurt sijn, en sullen tot desen einde alle sententien, decreten en vonnissen gegeven so wel in desen Landen als in andere, waer de selve sijn mogen, onder de gerechtigheid van sijner Majesteit gelegen, van wegen der voorleden troubles, uitgedaen en doorgeestreept worden uit de Registers tot volkomen ontlastinge van alle die van de Unie begrepen in dit accoort: behouden de oproerige, gevangene ballingen en andere in rechte betrocken door de Gouverneurs en Magistralen der contracterenden landen, de welke henlieden niet wetende te ontschuldigen van den facten henlieden op geleid, sullen in dese vergetinge en abolitie niet begrepen werden, sels daer sullen behoorlijke edicten en Placcaten gesteld werden, inhoudende expres verbod eenen yegelijken sonder onderscheid gedaen, van niemands niet te verwijten uit oorfake der voorgaende saken.

3. Sijne Majesteit sal bevestigen en voor aengenaem houden alle 't gene dat voorsien, gegeven en toegelaten is, by mijnen Heere den Eertshertog, de Staten, Raed van State, niet weseende tegen de Pacificatie van Gent, de Unie daer na gevolgt, Edict perpetuel, rechten, privilegien en vryheden des Lands, so wel in 't generale als in 't particulier.

4. En en sal niemand onderzoeken noch doen onder-

poten en articulen gerant en gesten tusschen de Gedeputeerde van den Prince van Parma en de Provincien.